

SPECTACOLE

Nicolae PRELIPCEANU

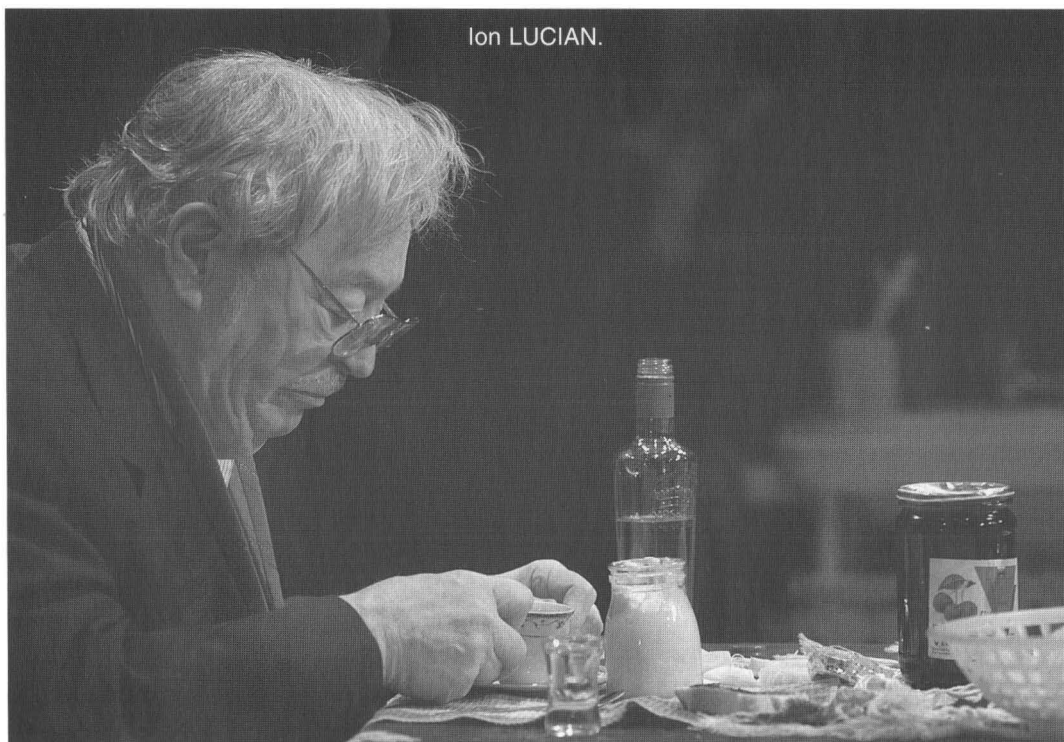
București

„Comedie roșie” sau tragedia din spatele comediei

Alexandru Tocilescu e într-o susținută ofensivă anticomunistă. Cu elementele artei sale, firește, cunoscutul regizor luptă contra figurilor grotești ale unei dictaturi care a semănat în mare măsură celei a lui *Dom' Ubu* al lui Alfred Jarry.

Ultima sa ispravă e spectacolul de la Sala Atelier a Naționalului bucureștean, cu piesa lui Constantin Turturică, intitulată destul de sugestiv **Comedie roșie**. Povestea e una simplă, complicată însă prin rețeaua de securiști pe care o țese partidul lui Dom' Ubu-Ceaușescu în jurul unui vechi ilegalist, ba chiar întemeietor al partidului comunist, Cârceanu. În paranteză fie spus, autorul, care a lucrat mulți ani la Uniunea Scriitorilor, face o aluzie destul de apăsătoare la poetul Mihail Cruceanu, care a trăit, asemenea personajului din piesă (ori invers, personajul asemenea modelului din viață) nu mai puțin de 103 ani,

Ion LUCIAN.

asistând la degradarea regimului pe care partidul său îl instaurase cu ajutorul tancurilor rusești. Invitația la nu știu care Congres al P.C.U.S., la Moscova, care i se face străvechiului ilegalist, îi pune pe toți urmăritorii săi cotidieni pe jar. Șeful Securității și ministrul de Interne apelează la „Tovarășu’“, care îi străjuiește de pe pereți împreună cu „Tovarășa“. Se hotărăște o sărbătorire a ilegalistului, decorarea sa, exact în ziua când acesta ar fi trebuit să se afle la Moscova, la congresul lui Gorbaciov. Sărbătorire zgomotoasă, grotescă asemenea întregii povești, la finalul căreia bătrânul comunist, să zicem cinstit, sucombă în brațele dușmanilor săi, travestiți în admiratori. Piesa a fost la origine un scenariu de film, filmul nu s-a mai făcut, dar decupajul rămâne unul nervos, rapid, astfel încât spectatorul este solicitat tot timpul de una sau alta dintre cele cinci părți în care se divide scena de la Atelier, adică spațiul de joc din mijlocul sălii, de data asta.

Alexandru Tocilescu a găsit soluții ingenioase, de un comic irezistibil mai de fiecare dată. Avem astfel, în față, de la intrare spre interior, scena pe care își joacă rolul scurt șeful KGB-ului, în persoana lui Alexandru Bindea; urmează apoi aceea, plină de complicate instrumente tehnice de ascultat, unde își desfășoară „activitatea“ Securist I și Securist II, interpretați inspirat de Marius Rizea și Ioan Andrei Ionescu. În sfârșit, pe scena principală, decupată de mobile vechi, de sufragerie, bucătărie, de instalațiile băii, la vedere cu toatele, este locuința lui Cârceanu, unde îi vedem evoluând pe Ion Lucian, în rolul eroului piesei, alături soția acestuia, interpretată de Sanda Toma. Aici evoluează și alte iscoade securiste, menajera, corect interpretată de Raluca Petra, o bună actriță de comedie chiar mai puțin roșie decât aceasta. Tot aici apar, mai cu voia locatarilor,

Sanda TOMA.

mai cu forța, și așa-zișii instalatori, interpretați bine de Marcelo Sebastian Cobzaru și Ion Ionuț Ciocia. Aici apare, în final, Gospodarul, care vine cu darurile otrăvite ale lui Ceaușescu, apariție substanțială a lui Mihai Perșa. La sărbătorire mai participă cu o apariție episodică și Oana Vânătoru, „Redactora”, precum și o figurație numeroasă pentru mica scenă, agitată în mod haotic, forțând cu toții intrarea în sufrageria ilegalistului și dând năvală, hămesiți, la bucatele aduse de Gospodar și întinse pe o masă, între care regăsim celebrul salam cu soia și alte „produse” *eiusdem farinae*. Dincolo de acest spațiu central e teritoriul, ministrului de interne (Șerban Ionescu), și al șefului Securității, interpretat de Alexandru Georgescu, un cuplu extraordinar, mai ales că deasupra lui străjuiesc cei doi dictatori troglodiți, compuși în cheia din spectacolul de la Mic. Vocea lui Gabriel Iencek și cea a Magdei Catone accentuează grotescul sinistru al dictatorilor, așa cum a și fost ceea ce s-a întâmplat, timp de aproape 25 de ani, sub Ceaușești.

Alexandru Tocilescu îi pune pe cei doi înalți zbiri, ministrul de Interne)și șeful Securității, să gândească și totul se umple de fum de la acest efort inimaginabil, iar când soția lui Cârceanu închide televizorul ca să nu se mai audă gângavul discurs ceaușist, Securist II îl deschide la loc, intrând fără nici o reținere în spațiul intim al celor urmăriți, pecetluind o stare de fapt mult mai veche.

Dacă Ion Lucian își interpretează rolul cu acel farmec al său, cunoscut, Sanda Toma se vedește și o extraordinară actriță de tragedie, în secvența finală, când, după moartea soțului său, își schimbă brusc atitudinea, declarând că nu era de acord cu vederile lui, trădându-l cu alte cuvinte, pentru a nu se trezi aruncată de regim în cine știe ce azil și, după moarte, la crematoriu. Scena revelează profunzimea tragediei care se petrece cu oamenii intrați în mașina de tocat carne a comunismului, gradul până la care a mers spălarea creierelor, totul bazat pe o atotstăpânitoare teroare generalizată. Spectacolul e o „comedie roșie” până la sfârșit, când intervine partea nenumită în titlu, tragedia roșie care stătuse, de fapt, în spatele întregii desfășurări a acestei povești, în fond terifiante. Autor al regiei, decorurilor, ilustrației muzicale cu „piese” de epocă, Alexandru Tocilescu a făcut minuni de virtuozitate pe total și pe milimetru pătrat, în acest spectacol, gândit și organizat cu acuratețe, nelăsând nimic la voia întâmplării. Imnul sovietic, alte cântece revoluționare, inclusiv cele italienești care au fermecat cu antrenul lor generații întregi, răsună în diversele momente ale poveștii dramatice, făcând legătura între spațiile din fața spectatorului, susținând coerența faptelor și a personajelor.

Comedie roșie la Teatrul Național din București – un spectacol ce trebuie văzut neapărat, care face, cu mijloacele artei teatrului, ceea ce nu se mai hotărăsc să facă instituțiile statului, cu mijloacele care le-ar sta la dispoziție. Dar spectacolul merge dincolo de funcția de analiză a dictaturii, reprezentând cealaltă față a unui mare regizor, cum este Alexandru Tocilescu.

Teatrul Național București – Comedie roșie de Constantin Turturică. Regie, decor, ilustrație muzicală: Alexandru Tocilescu. Costume, asistență decor: Cosmin Ardeleanu. Cu: Ion Lucian (Cârceanu), Sanda Toma (nevasta), Alexandru Bindea (șeful KGB-ului), Marius Rizea (securist I), Ioan Andrei Ionescu (securist II), Șerban Ionescu (ministru de Interne), Alexandru Georgescu (șeful Securității), Marcelo Sebastian Cobzariu (instalator I), Ion Ionuț Ciocia (instalator II), Raluca Petra (menajera), Mihai Perșa (gospodarul), Oana Vânătoru (redactora), Gabriel Iencek (voce Nicolae Ceaușescu), Magda Catone (voce Elena Ceaușescu), Vlad Ivanov (voce Mihail Gorbaciov). Data premierei: 6 aprilie 2006.